CYNGOR CYMDEITHAS BOTWNNOG

ADRODDIAD BLYNYDDOL

GWAITH Y FLWYDDYN RHWNG 01.04.2025 – 31.03.2026

Dyma adroddiad blynyddol cyntaf Cyngor Cymdeithas Botwnnog sydd yn cofnodi'r gwaith sydd wedi cael ei gyflawni yn ystod 2025/2026. Dyma flas o waith y Cyngor Cymdeithas, a sut mae'r Cyngor yn gweithredu gyda'r gymuned i wella lles cymdeithasol, amgylcheddol, economaidd a diwylliannol yr ardal i bawb o bob oed.

Ardal Cymdeithas Botwnnog

Mae dalgylch y Cyngor ym Mhen Llŷn, ac yn glwstwr o bentrefi bach a chanolig eu maint sydd wedi eu lleoli mewn cefn gwlad prydferth a thlws. Yma mae'r iaith Gymraeg i'w chlywed yn fwrlwm ac mae cyfoeth o ddiwylliant Cymreig ymhobman.

Asgwrn cefn yr economi leol yw'r diwydiannau amaeth, bwyd a thwristiaeth ac mae'r tirwedd yn gymysgedd o dir glas, rhosydd, coedwigaeth, afonydd, nentydd a milltir o arfordir ym Mhorth Neigwl.

Mae'r ardal yn ymestyn o Nanhoron i'r Fantol yn Rhoshirwaun; o'r Sarn i fyny am Frynmawr.

Gwybodaeth am y Cyngor

Roedd 766 o etholwyr ar y gofrestr yng nghymuned Botwnnog yn ystod y flwyddyn yma.

Mae tair ward yn y gymuned a 11 cynghorydd wedi eu hethol hyd fis Mai 2027 pan gynhelir etholiad eto:

- **Ward Botwnnog** sy'n cynnwys ardaloedd Botwnnog a Nanhoron;

  Cynghorwyr Carys H. Evans, Gwenan Griffiths, Glyn Roberts, Glenys Williams

  Ward Sarn Mellteyrn sy'n cynnwys ardaloedd Sarn Mellteyrn a Bryn Mawr

  Cynghorwyr Elin Hughes, Carys Eilwen Williams, Siôn Williams

- **Ward Bryncroes** sy'n cynnwys ardal Bryncroes a Phenygroeslon

  Cynghorwyr Dylan Parry Jones, William Michael Strain, Efan Thomas, Iwan James Williams

Etholir Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn y cyfarfod blynyddol bob mis Mai. Y Cynghorydd Gwenan Griffiths yw Cadeiryddes y Cyngor am 2025/2026, a'r Is-gadeiryddes yw y Cynghorydd Elin Hughes.

Staff

Un aelod o staff sydd gan y Cyngor Cymdeithas, sef Gwenda Roberts, sy'n Glerc a Swyddog Ariannol Cyfrifol. Mae'n gweithio rhan amser. ellir cysylltu gyda'r Clerc drwy e-bost sef clerc@botwnnog.cymru neu drwy lythyr i Gwyndy, Bryncroes, Pwllheli. LL53 8ET, neu ffôn ar 01758 730357.

Cyfarfodydd

Cynhelir cyfarfodydd arferol y Cyngor Cymdeithas yn fisol ar yr ail nos Lun bob mis, heblaw am fis Awst. Cynhelir y cyfarfodydd yn Gymraeg. Yn ogystal â chyfarfodydd llawn y Cyngor cefnogir gwaith y Cyngor gan roi hawliau ym mis Awst i'r Cadeirydd ag aelodau'r Ward berthnasol drafod unrhyw gais cynllunio ddaw i fewn yn ystod y gwyliau ac hefyd hawl i'r Cadeirydd awdurdodi unrhyw daliad ddaw yn ddyledus yn ystod yr un cyfnod. Mae gan bob pwyllgor dermau ac aelodaeth benodedig sydd wedi ei gymeradwyo gan y Cyngor, ac sydd yn cael ei adolygu o bryd i'w gilydd.

Yn ystod y flwyddyn 2025/26 cynhaliwyd y cyfarfodydd unai yng Nghanolfan Bryncroes, Neuadd Goffa Sarn Mellteyrn, Festri Capel Rhydbach, Botwnnog neu Festri Capel Hebron Llangwnnadl. Hefyd cynhaliwyd dau gyfarfod arbennig yng Nghanolfan Congl Meinciau, Botwnnog.

Safle We

Mae gwybodaeth am y Cyngor Cymuned gan gynnwys rhaglenni cyfarfodydd, cofnodion, polisïau, canlyniad archwilio ac hysbysiadau ar safle We'r Cyngor: www.cyngorbotwnnog.cymru

Aelodaeth Allanol

Mae'r Cyngor yn aelod o Un Llais Cymru, sef y prif gorff ar gyfer cynghorau cymuned a thref Cymru. Mae hyn yn darparu gwasanaeth o roi cyngor cyfreithiol, cyngor ar wella darpariaeth gwasanaethau, hyfforddiant, materion polisi, a gwefan gynhwysfawr. Mae'r Cyngor yn ethol un aelod i fynychu cyfarfodydd Pwyllgor Rhanbarthol Arfon Dwyfor Un Llais Cymru sydd yn cwrdd yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn, sef y Cynghorydd Siôn Williams.

Mae'r Cyngor yn ethol aelodau i gyrff allanol eraill, sef Bwrdd Llywodraethol ysgol Pont-y-Gof, Botwnnog (Y Cynghorydd Gwenan Griffith) ac AHNE Llyn (yn wyneb fod y cynrychiolydd wedi ymddiswyddo addawodd Y Cynghorydd Elin Hughes y byddai'n cadw golwg ar y datblygiadau ac yn adrodd lle'n berthnasol).

Cyllid a gwariant

Mae'r broses o benderfynu ar lefel praesept Cyngor Cymdeithas Botwnnog yn cynnwys paratoi cyllideb ddrafft ar sail asesiad o sefyllfa ariannol y Cyngor gan ystyried y costau tebygol, cynlluniau ar gyfer prosiectau, gosod lefel ar gyfer cyfraniadau, o fewn y canllawiau sy'n cael eu cyhoeddi'n flynyddol. Mae hefyd ystyriaeth o'r arian wrth gefn sydd gan y Cyngor er mwyn sicrhau gosod praesept priodol.

Penderfynwyd gofyn am £6,500 o arian praesept am y flwyddyn 2025-2026.

Bydd y Clerc yn anfon ebost yn fisol os yn bosibl, drwy ffurf excel i'r cynghorwyr yn dangos y sefyllfa ariannol hyd at ddyddiad y cyfarfod ac hefyd rhagolwg o'r gyllideb hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn yn cadw golwg fanwl ar y sefyllfa.

Prif ffynhonnell incwm y Cyngor yw'r praesept sydd yn cael ei osod yn flynyddol a'i gyflwyno i Cyngor Gwynedd ym mis Ionawr ar gyfer y flwyddyn ariannol ddilynol. Mae'r praesept yn cael ei gasglu ar ran y Cyngor gan Cyngor Gwyned

Manylion data i'w rhoi ar y wefan er cydymffurfio a'r Ddeddf Diogelu Data

Bu i bob aelod arwyddo yn cydsynio i roi ei enw, cyfeiriad, rhif ffôn ac e-bost ar y wefan onid yw'n dangos yn wahanol ar y wefan.

Crynodeb derbyniadau a thaliadau 2025/2026

	Derbyniadau £	Taliadau £
Praesept gan Cyngor Gwynedd	6,500	
Grant GwyneddNi – gosod y lloches bws ger Y Feddygfa ym Motwnnog a phlannu coed	£5,300	
Taliadau'r banc	0	127
Cynnal Llwybrau (ad-daliad gan Cyngor Gwynedd) 2025/26	£80.00	
Scottish Power – polion trydan	£157.32	
Ffioedd claddu, coferestru a.y. a hawl i fynd a cherrig i'r Fynwent	0	
Treth ar werth 2025/26 – heb dderbyn eto – y cais wedi ei wneud 13eg Ebrill, 2026	£1,293.05	
Cyflog a chyllid y wlad		2,100
Costau staff – costau postio		8.75
Yswiriant		895.40
Gwefan 2024/25 Ad-dalu'r Clarc am adnewyddu trwydded Microsoft		0.00 84.99
Archwilio cyfrifon		468.00
Cyfraniadau (Mudiadau/Cymdeithasau) Cyfraniadau at goeden Nadolig		1,225.00 150.00
Torri gwair		2016.00
Arall Un Llais Cymru Blodau i'r tybiau ac un barel Tâl hurio Llanw Llyn – hysbyseb – tendrau barbio Huws Gray – slab oddi tan y barel blodau ger Meddygfa Rhydbach, Botwnnog Dylan Parry Jones – slab pren ar gyfer sedd i'r lloches bws ym Motwnnog Glyn Roberts – staen i'r meinciau		 196.00 455.19 110.00 13.50 11.27 37.22 54.99

Cybi Cyf. – gosod y lloches bws Assura HC Cyf – dogfen gyfreithiol ynglyn a gosod y lloches Llifon Jones – plannu coed o dan gyllun grant GwyneddNi		3,840.00 300.00 2,100.00
	13,330.00	**14,066.31**

Fe wnaeth pob Cynghorydd yn 2025/26 ddatgan nad oeddent am dderbyn y £150.00 o lwfans yr oedd hawl ganddynt ei dderbyn yn unol ag adroddiad Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Bydd penderfyniad yn cael ei wneud eto yng Nghyfarfod Blynyddol Mai, 2026 ar gyfer y flwyddyn ariannol 2026/27.

Atebolrwydd

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu côd ymddygiad aelodau a cedwir cofrestr o fuddiannau ar gyfer pob aelod. Mae gofyn i'r cynghorwyr ddatgelu unrhyw fuddiannau sydd ganddynt am eitemau i'w trafod ar gychwyn pob cyfarfod a bydd y rhain yn cael eu nodi yn y cofnodion.

Mae cyfrifon y Cyngor yn cael eu archwilio gan archwilydd mewnol, sef Adran Archwilio Cyngor Gwynedd, a'r archwilio allanol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd canlyniad yr archwilio yn cael ei osod ar wefan y Cyngor Cymdeithas bob blwyddyn a nodir hynny pan fyddant wedi cwblhau archwilio'r cyfrifon am 2025/26.

Gwaith y Cyngor

Dyma grynodeb o'r math o waith y mae'r Cyngor Cymuned wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn. Bydd y rhaglen y cael ei roi ar y wefan ar y dydd Mercher cyn y cyfarfod, a bydd y cofnodion hefyd yno i bawb ei gweld ar ôl iddynt gael eu awdurdodi yn y cyfarfod dilynol. Bydd y cynghorwyr ac aelodau o'r cyhoedd yn cysylltu hefo'r Clerc gan holi am wahanol broblemau sydd angen eu datrys, a byddant yn cael eu trafod yn y cyfarfodydd misol. Bydd y Clerc wedyn yn cysylltu hefo'r adrannau perthnasol/neu unigolion i geisio datrys yr ymholiadau.

- **Ceisiadau cynllunio** – bydd y cynghorwyr yn edrych yn fanwl ar y ceisiadau cyn gwneud penderfyniad ar unai gefnogi'r cais, dim gwrthwynebiad, neu wrthod. Bydd y Clerc wedyn yn anfon llythyr drwy ebost at Adran Cynllunio, Cyngor Gwynedd fel bod yr ymateb i'w weld cyn iddynt wneud penderfyniad terfynol.
- **Gwaith ar y ffyrdd yn y gymuned** – bydd yr Adran Priffyrdd yn anfon manylion am unrhyw waith sydd yn cael ei wneud o fewn y mis canlynol. Hefyd anfonir llythyr o werthfawrogiad at yr Adran Priffyrdd lle'n berthnasol.
- **Cyngor Gwynedd/Un Llais Cymru/Llywodraeth Cymru** – derbynnir gwybodaeth am gynlluniau, deddfwriaeth newydd a bydd cyfle i'r Cyngor cymuned leisio barn ac ymateb.
- **Materion yn y gymuned** – bydd y cynghorwyr neu aelodau o'r cyhoedd yn gofyn i'r Clerc wneud ymholiadau am broblemau sydd yn dod i'r amlwg o dro i dro.
- **Gwaith barbio blynyddol ar y llwybrau**.
  Gwahoddir prisiau/tendr gan gontractwyr ar gyfer gwaith barbio a chlirio ar y llwybrau canlynol.
  Bydd angen i'r Contractwr llwyddiannus gyflwyno tystysgrif yswiriant cyfredol cyn dechrau'r gwaith.
  Comin Bryncroes – un toriad bob tair wythnos o 1af Ebrill hyd ddiwedd Hydref yn flynyddol

Mynwent newydd Llandegwnnig – un toriad bob tair wythnos o 1af Ebrill hyd ddiwedd Hydref yn flynyddol
Llwybr Bach, Botwnnog fel bo'r angen
Llwybrau eraill a ddaw i sylw'r Cyngor

Dyma rai o'r materion a drafodwyd yn ystod y flwyddyn:

- **Lloches bws ger Y Feddygfa ym Motwnnog**
  Derbyniwyd grant anrhydeddus oddi wrth GwyneddNi i osod lloches bws ger Y Feddygfa ym Motwnnog. Bu'r Cynghorydd Gareth Williams, Cynghorydd Pen Draw Llyn ar Gyngor Gwynedd yn ffodus i gael lloches ail law 'roedd Cyngor Gwynedd yn dynnu i lawr mewn pentref arall a diolch iddo am hynny. Gwnaed y gwaith gan Cybi Cyf. yn drefnus a thaclus o fewn ychydig ddyddiau a diolch iddynt.
  Hoffem ddiolch hefyd i Bartneriaid Meddygfa Rhydbach am eu parodrwydd i ni gael gosod rhan o'r lloches ar eu tir.
  Yn sicr bydd y lloches o fudd i gleifion a'r ardalwyr er cael cysgod tra'n ymochel rhag yr elfennau.
  Yn olaf hoffem ddiolch yn ddiffuant i staff GwyneddNi am eu parodrwydd i'n cynrothwyo a sicrhau grant ar gyfer y datblygiad yma.
- **Plannu coed**
  Eto bu'r Cyngor yn ffodus o dderbyn grant gan GwyneddNi i blannu gwrych rhwng y ddwy Fynwent yn Llandegwnning, Botwnnog, coed yn y Fynwent, coed yn Neuadd Goffa Sarn, Comin Bach, Bryncroes ac hefyd Mynwent Hebron, Llangwnnadl. Diolch i Llifon Jones am wneud y gwaith ar fyr rybudd.

- **Potiau blodau a hysbysfyrddau**
  Bellach mae'r potiau blodau wedi eu lleoli ym mhentref Botwnnog, Sarn Mellteyrn, Bryn Mawr, dau ym Mryncroes ac un ger y lloches bws ger Y Feddygfa ym Motwnnog.
- **Mynwent Llandegwnnig**
  Adolygwyd y ffioedd ac mae copi ar gael gan y Clarc neu'r wefan.
- **Materion Ffyrdd**
  Tynnwyd sylw at nifer o faterion ffyrdd a da yw cael adrodd fod y mwyafrif llethol yn cael sylw buan gan Gyngor Gwynedd.
- **Llanw Llyn**
  Mae pigion o'r hyn drafodwyd yng nghyfarfodydd y Cyngor yn ymddangos yn 'Llanw Llyn' yn fisol.
- **Goryrru ym mhentref Sarn Mellteyrn**
  Unwaith yn rhagor derbyniwyd nifer o gwynion am y goryrru sy'n digwydd i lawr Allt Mellteyrn ac hefyd o'r tro ger Tafarn Pen y Bont am Crugeran prynhawn. Mae'r Cynghorydd Gareth Williams, Cynghorydd Pen Draw Llyn ar Gyngor Gwynedd wedi chwarae rhan flaenllaw yn ceisio datrys y problemau yma. Mae wedi bod mewn cysylltiad a'r Heddlu a deallwyd fod eu presenoldeb wedi ei weld yn y pentref ychydig o weithiau hefyd mae wedi rhoi pwysau ar 'Gan Bwyll' am wneud arolwg o'r cyflymdra yn y pentref. Deallwyd bellach ganddynt eu bod o dan bwysau aruthrol ac ni ellid rhoi unrhyw ddyddiad pendant pryd y byddant yn gallu dod i'r pentref. Mae pwysau hefyd wedi ei roi ar Uwch Beiriannydd Traffig Cyngor Gwynedd am roddi ystyriaeth frys i geisio diogelu'r cyhoedd yn gyffredinol ar y ffordd berygl yma sydd yn digwyl damwain ddigwydd.

- **Ceisiadau am Gymorth Ariannol**

Ystytrir ceisiadau am gyfraniad ariannol dair gwaith y flwyddyn, Ebrill, Gorffennaf ag Ionawr a gofynnir am y ceisiau hyn i fewn ar 1af o'r mis cyn y trafodir y cais. Gofynnir hefyd am fantolen ariannol os yw'r mudiad/sefydliad wedi cael cyfraniad o'r blaen.

Cyfrannwyd yn ystod y flwyddyn 2025/26 fel a ganlyn:
Aelwyd Madryn
Apel Gisda
Adran yr Urdd Botwnnog
Côr Cantorion Llyn
Clwb Snwcer Sarn
Cyfeillion Mynwent Llandegwnnig
Cylch Meithrin Pont-y-Gof
Urdd Gobaith Cymru – Rhanbarth Eryri

- **Treth y Cyngor**
  Ym mis Chwefror, 2026, gwnaeth y Cyngor safiad ynglyn a'r codiad arfaethedig fod treth y Cyngor yn codi yn uwch na lefel a chwyddiant ac o'r herwydd busnesau a theuluoedd yn ei chael yn anodd i ddal dau ben llinyn ynghyd. Er hyn ni chafodd fawr o effaith.

Pwrpas yr adroddiad yma yw i nodi blaenoriaethau, gweithgareddau a chyflawniadau'r cyngor yn ystod y flwyddyn hyd at 31.03.2026, sydd yn ofynnol gan adran 52 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a bydd yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol o hyn ymlaen.

Mae cynghorau cymuned a thref yn rhan o lywodraeth leol, maent yn cael eu hethol yn ddemocrataidd a gweithio ar y lefel mwyaf lleol i wella y gymuned. Mae'r cyngor yn gyfrifol am gynnal busnes cyhoeddus ac am wario arian cyhoeddus. Yn ôl y gyfraith, mae angen sicrhau fod y cyngor yn diogelu a defnyddio'r arian cyhoeddus a ymddiriedwyd iddynt mewn ffordd darbodus, effeithlon ac effeithiol, gan roi cyfrif priodol amdano. Gwneir hyn wrth gydymffurfio â gofynion cyfreithiol, a chyflawni'r canlyniadau gorau i'r cyhoedd.

Y Dyfodol

Ymgeisio eto am grant gan GwyneddNi tuag at brosiect fydd o fudd i'r trethdalwyr – nid yw'r Cyngor wedi penderfynu eto.

Ceisio sicrhau fod y llwybrau a'r ffyrdd yn cael sylw fel bo'r angen gan yr Awdurdodau perthnasol.

Parhau i gadw'r gymuned yn saff i bawb, ac yn le braf i fyw ynddo.

Llofnodwyd gan:

Cadeirydd:..... Clarc .....

Dyddiad y'i cymeradwywyd gan y Cyngor 11eg Mai, 2026

I'w adolygu'n flynyddol yn y Cyfarfod Blynyddol.